

MỘT THỜI ĐẠI TRONG THI CA

(Trích – HOÀI THANH)

I – BÀI TẬP

1. Bài tập 1, sách giáo khoa, trang 107.

2. Tìm hiểu, nhận xét về cách lập luận của Hoài Thanh khi phân biệt thơ mới và thơ cũ. Tác giả hiểu như thế nào về nội dung của chữ *tôi* và chữ *ta* ?

3. Lòng yêu thơ và tình yêu nước của các nhà thơ mới (cũng chính là của tác giả *Thi nhân Việt Nam*) thể hiện tập trung nhất ở điểm nào ? Hãy phân tích đặc sắc của lời văn diễn tả tình cảm này của Hoài Thanh.

4. a) Anh (chị) có nhận xét gì về cách dẫn dắt và cách diễn đạt của tác giả.

b) Phân tích một đoạn trong *Một thời đại trong thi ca* của Hoài Thanh :

"Đời chúng ta đã nằm trong vòng chữ *tôi*. Mất bề rộng ta đi tìm bề sâu. Nhưng càng đi sâu càng lạnh. Ta thoát lên tiên cùng Thế Lữ, ta phiêu lưu trong trường tình cùng Lưu Trọng Lư, ta điên cuồng với Hàn Mặc Tử, Chế Lan Viên, ta đắm say cùng Xuân Diệu. Nhưng động tiên đã khép, tình yêu không bền, điên cuồng rồi tỉnh, say đắm vẫn bơ vơ. Ta ngơ ngẩn buồn trở về hồn ta cùng Huy Cận.

Cả trời thực, trời mộng vẫn nao nao theo hồn ta.

Thực chưa bao giờ thơ Việt Nam buồn và nhất là xôn xao như thế. Cùng lòng tự tôn, ta mất luôn cả cái bình yên thời trước.

Thời trước, dầu bị oan khuất như Cao Bá Nha, dầu bị khinh bỏ như cô phụ trên bến Tâm Dương, vẫn còn có thể nương tựa vào một cái gì không di dịch. Ngày nay lớp thành kiến phủ trên linh hồn đã tiêu tan cùng lớp hoa hòe phủ trên thi tứ. Phương Tây đã giao trả hồn ta lại cho ta. Nhưng ta bàng hoàng vì nhìn vào đó ta thấy thiếu một điều, một điều cần hơn trăm nghìn điều khác : một lòng tin đầy đủ.

Đó, tất cả cái bi kịch đương diễn ngấm ngấm, dưới những phù hiệu dễ dãi, trong hồn người thanh niên".

c) Đoạn văn "Đời chúng ta nằm trong vòng chữ *tôi* [...] Ta ngỡ ngàng buồn trở về hồn ta cùng Huy Cận" có gì đặc sắc ? Hãy phân tích làm nổi bật nét đặc sắc ấy.

d) So sánh với một vài đoạn văn khác để thấy được lối phê bình biến hoá, uyển chuyển của Hoài Thanh (chẳng hạn đoạn : "Ngày thứ nhất – ai biết đích ngày nào – chữ *tôi* xuất hiện trên thi đàn Việt Nam, nó thực bỡ ngỡ [...] ở phương Tây, nhất là từ khi có đạo Thiên Chúa, không bao giờ cá nhân lại bị rẻ rúng đến thế").

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Học sinh tự tóm tắt.

Dàn ý không cần chi tiết, nhưng phải toát lên được các ý chính và mạch lạc của đoạn trích. Chẳng hạn, có thể nêu các ý sau :

- a) Giới thuyết nguyên tắc để xác định tinh thần của hai thời đại thơ ca.
- b) Xác định tinh thần thơ mới là chữ *tôi*, tinh thần thơ xưa là chữ *ta*.
- c) Nhìn nhận sự vận động của thơ mới xung quanh *cái tôi* và bi kịch của nó.

2. Cần làm rõ : Cách phân biệt thơ cũ, thơ mới của Hoài Thanh, như ông đã nói, không căn cứ vào hình xác thơ mà vào tinh thần thơ. Theo đó, ông đưa ra được một tiêu chí quan trọng để phân biệt : thơ cũ là thơ của *cái ta*, thơ mới là thơ của *cái tôi*. Cơ sở phân biệt này càng chắc chắn, thuyết phục khi nó dựa trên nền tảng triết học, mỹ học và tâm lí riêng của thời đại.

Sau đó giải thích nội dung chữ *tôi* và chữ *ta* theo cách hiểu của Hoài Thanh.

3. Lòng yêu nước của các nhà thơ mới (cũng chính là của tác giả *Thi nhân Việt Nam*) thể hiện tập trung nhất ở tình yêu tiếng Việt. Lời văn trong đoạn này bộc lộ cảm xúc nồng nhiệt, thiết tha qua hình thức điệp ngữ, điệp cấu trúc câu.

4. Bài tập này có nhiều yêu cầu. Xin lưu ý một số yêu cầu chính :

a) Cách diễn đạt của Hoài Thanh thường rất giàu hình ảnh, nhạc điệu, rất truyền cảm (học sinh tự tìm dẫn chứng và phân tích).

b) Gợi ý :

– Xác định vị trí nội dung của đoạn trích này : Đây là đoạn đưa ra những căn cứ để triển khai luận điểm "tất cả tinh thần thời xưa – hay thơ cũ – và thời nay – hay thơ mới – có thể gồm lại trong hai chữ *tôi* và *ta*".

– Đoạn văn thể hiện đặc điểm văn nghị luận Hoài Thanh : lập luận chặt chẽ, thuyết phục, luận điểm sâu sắc, luận cứ xác đáng.

– Ngôn ngữ nghị luận của Hoài Thanh kết hợp hài hoà giữa lí trí và cảm xúc, tính khoa học và sự bay bổng, mượt mà.

c) "Đời chúng ta nằm trong vòng chữ *tôi* [...]. Ta ngơ ngẩn buồn trở về hồn ta cùng Huy Cận".

Đoạn văn trên đặc sắc ở mấy điểm chủ yếu sau :

– Khái quát rất đúng, bao quát rất cao về những hướng thoát li giải toả nỗi buồn của các hồn thơ mới tiêu biểu. Với mỗi nhà thơ, tác giả chỉ dùng một cụm từ, một cụm từ rất chuẩn (*thoát lên tiên, phiêu du trong trường tình, điên cuồng, đắm say,...*) đã có thể gợi lên cái phong vị, phong cách riêng của thơ họ.

– Cách diễn đạt hàm súc, giàu chất thơ. Cấu trúc câu được láy lại, ứng chiếu vào nhau một cách nghệ thuật, âm điệu mượt mà, uyển chuyển, hài hoà, đã tạo cảm xúc và rung động thẩm mỹ cho người đọc.

d) Hai đoạn mỗi đoạn mang vẻ đẹp riêng : một đoạn mang chiều sâu tâm lí xã hội, triết học và mỹ học, một đoạn mang chiều sâu và sự tinh tế của tiếp nhận văn học, của khả năng thẩm định các hồn thơ.